

10.12.2018

Viite: 911/01.01/2018

Asia: Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi poronhoitolain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan liitolta lausuntoa poronhoitolain uudistamista koskevasta esitysluonnoksesta. Lausunnon tarkoituksena on tukea jatkovalmistelun toteuttamistavan valintaa.

Esityksessä ehdotetaan poronhoitolakia muutettavaksi siten, että porojen aiheuttamien vahinkojen käsittely siirrettäisiin perustettavalle Porovahinkolautakunnalle, jonka tukipalvelut tuottaisi joko Lapin tai Pohjois-Pohjanmaan maakunta taikka Ruokavirasto. Myös riidanratkaisua koskevat prosessisäännöt esitetään muutettavaksi. Esityksen tavoitteena on parantaa oikeuden saatavuutta, ratkaisutoiminnan puolueettomuutta, riippumattomuutta ja asiantuntemusta sekä säilyttää prosessin hallinnollinen tehokkuus.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että esitysluonnos on oikeansuuntainen. Poronhoitolain uudistaminen on välttämätöntä, jotta kansalaisten oikeusturva toteutuisi nykyistä paremmin. Prosessia ja erityisesti Porovahinkolautakunnan jäsenten esteellisyyttä koskevat määräykset tulee kirjata poronhoitolakiin, jotta oikeuksien suojaaminen toteutuu puolueettomasti ja riippumattomasti. Nykyinen kuntakohtaisten arvioimislautakuntien järjestelmä ei takaa yhdenvertaista kohtelua ja kansalaisten oikeussuojaa, vaan oikeussuoja toteutuminen on kuntakohtaista. Koko poronhoitoalueella toimivan Porovahinkolautakunnan perustaminen mahdollistaisi yhtenäisemmän oikeuksien ja oikeuskäytännön toteutumisen. Porovahinkolautakunnan perustaminen on perustellumpi ratkaisu kuin arvioimislautakuntien lainkäyttötehtävien siirtäminen käräjäoikeuksille tai nykymuotoisen järjestelmän säilyttäminen, sillä Porovahinkolautakunta on nopeampi ja asianosaisille taloudellisesti edullisempi vaihtoehto kuin käräjäoikeuskäsittely, ja toisaalta myös luotettavampi ja puolueettomampi vaihtoehto kuin nykyiset arvioimislautakunnat.

Porovahinkolautakunnan prosesseja koskevat ehdotukset ovat kannatettavia. Kustannusten ja erityisesti lautakunnan jäsenten palkkioiden maksaminen valtion varoista on perusteltua yhtäältä sen vuoksi, että oikeuden saatavuuden turvaaminen on nimenomaisesti valtion velvollisuus, ja toisaalta sen vuoksi, että ratkaisulla poistetaan sellaiset mahdolliset lieveilmiöt, joita saattaa liittyä korvausten sitomiseen annettuihin ratkaisuihin. Korvauksen sitominen annettuihin ratkaisuihin ei edistä sovintoratkaisujen tekemistä, minkä tulisi olla tehokkuuden näkökulmasta prosessin ensisijainen tavoite. Koska Porovahinkolautakunta olisi lainkäyttöelin, tulisi ainakin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan olla oikeusoppineita ehdotuksen mukaisesti. Porovahinkolautakunnan esteellisyyssäännösten kohdalla olisi perusteltua pyrkiä samansuuntaisiin ratkaisuihin kuin oikeudenkäymiskaassa, mikä loisi

yhteismitallisuutta lainkäyttötoiminnan puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen liittyviin periaatteisiin. Ratkaisukokoonpanon tulisi olla monijäseninen.

Menettelysäännöksissä tulisi huomioida erityisesti osapuolten riittävä neuvonta ja ensisijainen pyrkimys sovintoratkaisuihin. Yhteiskunnan ja osapuolten kannalta taloudellisin ja tehokkain riitojenratkaisutapa on sovittelu, mistä syystä sille tulee luoda riittävät edellytykset poronhoitolaissa. Huomiota tulee kiinnittää myös asianomistajien velvollisuuteen rajoittaa syntyneitä vahinkoja.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että Porovahinkolautakunta tulee sijoittaa joko Lapin tai Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alaisuuteen. Vaikka lautakunnan tukipalvelujen tuottaminen Ruokavirastossa toisikin valtiolle budjettitekniisiä etuja, tukipalvelut olisivat sekä alueellisesti etäällä toiminnan varsinaisista kohteista että organisatorisesti erillisiä Ruokaviraston muuhun toimintaan ja toimivaltaan nähden. Maakunnat tulevat hoitamaan lukuisia muitakin niille osoitettuja erillistehtäviä, minkä vuoksi tukipalvelut tullaan joka tapauksessa organisoimaan maakuntaorganisaatioissa myös erillistehtävät huomioiden. Tukipalveluiden sijoittaminen maakuntiin ei siis itsessään aiheuttaisi muutospainetta tukipalveluprosesseihin tai suunnitteluvaiheessa oleviin organisaatiorakenteisiin.

Porovahinkolautakunnan sijoittaminen Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan saattaisi korostaa riippumattomuutta ja puolueettomuutta muiden poronhoitoon liittyvien tehtävien sijoituksessa Lapin maakuntaan. Tällöin poronhoitoasioihin liittyvä lainkäyttö olisi muodollisesti eri organisaatiossa kuin muu poronhoitoon liittyvä päätösvalta. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan valintaa tukevana seikkana voi myös pitää sitä, että suurin osa porovahingoista tapahtuu nimenomaan poronhoitoalueen eteläisissä osissa. Tukipalveluiden edellyttämä resurssitarpeen arviointi on mahdollista määrittää tarkasti vasta hallituksen esityksen tarkentuessa, mutta Pohjois-Pohjanmaan liitto arvioi tässä vaiheessa, että tukipalveluiden tuottaminen edellyttää n. 1-2 henkilötyövuoden resurssia.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Maakuntajohtaja

Pauli Harju

